Stockholms nya groddammar

STOCKHOLMS STAD

IDROTTSFÖRVALTNINGEN

Projektet

Tretton groddammar har under vårvintern 2007 anlagts runt om i Stockholm. Initiativet till projektet togs av Stockholms stads Idrottsförvaltning. Projektet har utförts av Idrottsförvaltningen och finansierats till övervägande del av LONA - statliga lokala naturvårdsmedel och Stockholms stads medel från Miljömiljarden.

Varför groddammar?

Många av stadens kärr och våtmarker har dikats ut, och miljöskulden är stor för dessa biotoper. Även naturliga processer som övergödning, igenväxning och landhöjning gör att våtmarker försvinner, och gör att groddjurens livsmiljöer reduceras. Många groddjur har behov av fisktomma vattensamlingar för sin fortplantning, eftersom rommen annars kan bli uppäten av rovfiskar. Genom att gräva groddammar i anslutning till naturmark vid stadens sjöar skapas nya fiskfria vattenmiljöer, vilket torde gynna groddjurens fortlevnad. Denna typ av biotopvård skapar även livsmiljöer för till exempel insekter och växter.

Om du ser grodor, paddor eller salamandrar kan du gärna rapportera det till Artarken på deras hemsida, se sista sidan. På så vis kan du hjälpa till att kartlägga Stockholms biologiska mångfald.

Tryckt av: TN Tryck
Layout: Anders Fager
och Anna-Lee Jansén
Text och foto: Anna-Lee Jansén
Foto vanlig groda: Sverker Lovén
Foto vanlig padda: Anna Koffman
Omslagsillustration: Helene Nilsson
Illustrationer: Linnea Nilsson Lundell
Karta: Anders Fager
Allt material © 2007 respektive
upphovsman.

Groddjur

Groddjur, eller amfibier som de också heter, är en grupp djur som omfattas av bland annat grodor, paddor och vattensalamandrar. Deras närmaste släktingar är kräldjuren, reptilerna.

De flesta groddjur måste ha närhet till vatten för att kunna överleva. Det är för att deras skinn som är täckt med ett slemlager måste hållas fuktigt. På land andas de med lungor, men de kan faktiskt också andas genom huden!

Groddjuren är även beroende av vatten för sin fortplantning. Under lekperioden söker de upp en lämplig vattensamling för att para sig. Honorna lägger sin rom i vattnet som efter en tid utvecklas till yngel. Efter leken går de vuxna djuren upp på land igen. Framåt sensommaren har ynglen genomgått sin metamorfos (omvandling). De har då utvecklats från vattenlevande yngel med gälar till landlevande djur med lungor. Under vinterhalvåret går groddjuren i dvala och övervintrar troligtvis i bergsskrevor eller hålor i marken eller på en sjöbotten.

I Stockholmsområdet finns det fem arter av groddjur: vanlig groda, åkergroda, vanlig padda, mindre vattensalamander och större vattensalamander. Alla groddjur i Sverige är fridlysta. Det innebär att man inte får fånga in, skada eller döda djuren eller deras rom eller yngel. För alla Stockholms groddjur, utom den större vattensalamandern, råder dock vissa undantag. Man får till exempel plocka upp groddjur och yngel för att studera dem på plats, men man måste sedan sätta tillbaka dem där man fångade dem. Självklart måste man vara försiktig när man tar upp ett djur, så att man inte skadar det. Den större vattensalamandern är särskilt hotad och har därför ett extra starkt skydd inom EU.

Åkergroda - *Rana arvalis*

Åkergrodan har en spetsig nos och två parallella åsar längs med ryggen. Den blir c:a 8 cm lång.

Åkergrodan leker under en kort period i mars - april månad. Hanarna kan då anta en ljusblå färgton (se omslagsbilden). De ger också ifrån sig ett ljud som låter ungefär ”wupp, wupp” för att locka till sig honorna. I likhet med den vanliga grodan lägger honan stora romklumpar i vattnet, som vanligtvis består av några hundra romkorn.

Vanlig groda - *Rana temporaria*

Det kan vara svårt att se skillnad på vanlig groda och åkergroda, men det finns några kännetecken man kan titta efter. Till skillnad från åkergrodan, har den vanlig grodan en trubbig nos, och ryggåsarna böjer sig oftast bågformat utåt. Färgen varierar i brun-gul-aktiga toner. Den blir lite större än åkergrodan, c:a 10 cm. Den vanliga grodan leker under samma period som åkergrodan. Under leken ger hanarna ifrån sig ett skorrande läte som skiljer sig markant från åkergrodans lockrop.

Vanlig padda - *Bufo bufo*

Den vanliga paddan har vårtig brun hud, och ögonen är guldfärgade. De leker ofta något senare än grodorna, i april – maj. Den vanliga paddan är lite större än grodorna, honorna blir upp till 15 cm långa. Hanarna är något mindre än honorna, och när de leker sätter sig hanen på honans rygg. Man kan höra hanarnas lockande sång som påminner lite om ejderns rop.

Honorna lägger flera meter långa strängar av rom som kan innehålla flera tusen ägg. Rommen smakar så illa att den i regel får vara i fred från rovfiskar och andra djur som annars gillar rom.

Mindre vattensalamander - *Triturus vulgaris*

Den mindre vattensalamandern har en brun, slät hud på ovansidan, och en orangefärgad buk. Den blir som störst 11 cm från nos till svansspets. Under lekperioden april – juni utvecklar hanarna en tandad ryggkam som sträcker sig över hela ryggen och svansen. Kammen tillbakabildas efter leken. Hanen ger inte ifrån sig något lockrop. I stället sprider han en doft genom att dansande svänga med svansen, och lockar på så sätt till sig honorna. Honorna hos både den mindre och den större vattensalamandern lägger sina 200-300 ägg ett och ett mellan bladen på vattenväxterna. Sedan viker de bladen över äggen för att kamouflera dem.

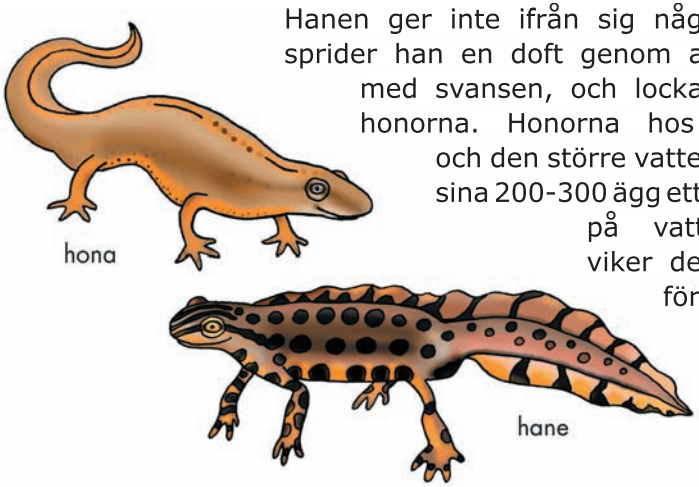

Större vattensalamander - *Triturus cristatus*

Den större vattensalamandern har, till skillnad från den mindre, vårtig hud. Den blir mellan 10 till 16 cm lång inklusive svansen. De leker i april – maj, och då får hanarna en tandad kam som sträcker sig över ryggen, och en separat svanskam. Kammarna tillbakabildas igen efter leken.

Hanarna dansar likt den mindre vattensalamandern för att locka till sig honorna.

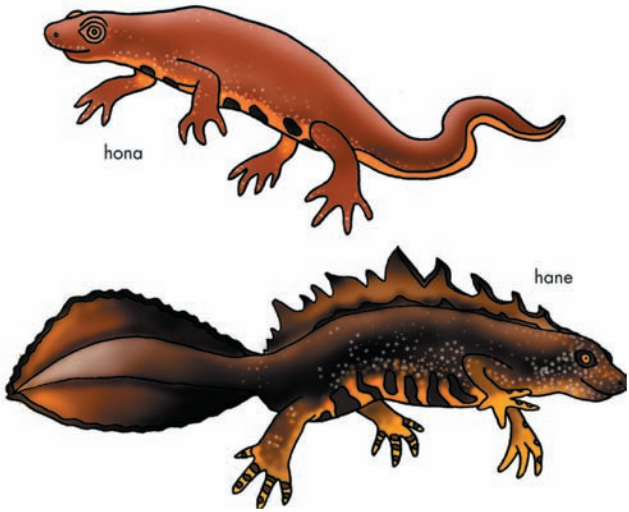

Dammarna

Dammarna är grävda i närheten av sjöar på redan fuktig mark, där grundvattennivån ligger högt. Det vatten som fyller dammarna har alltså runnit till från grundvattnet. Detta innebär att vattennivån i dammarna kommer att fluktuera och följa sjöarnas vattenstånd. På våren kan de komma att bli breddfyllda, för att framåt sensommaren bli betydligt grundare. Dammarna är grävda så att de flesta av dem får ett djup på drygt 1 meter när de är helt vattenfyllda. Tanken är att dammarna inte ska kunna torka ut under den torraste perioden, för att säkerställa att det finns vatten för de yngel som finns i dem.

11 av dammarna är ungefär 30-45 kvm stora till ytan, medan den ena dammen vid Judarn och dammen i Nackareservatet är nästan 6 gånger så stora med sina vardera 200 kvm. Dammarna har anlagts under olika förhållanden vad gäller till exempel tillgång till solljus och omgivande mark- och skogsområde. I några av dammarna har strandmattor med förgrodd vattenvegetation planterats. I de flesta dammarna har död ved i form av stockar lagts ut. På ved och stenar växer sedan alger som grodynglen kan beta på.

I dammbeskrivningarna avser djup dammens ungefärliga största möjliga djup, och siffran inom parentes största uppmätta djup i maj 2007. Dammarna positionsanges enligt system WGS 84.

1. Laduviksdammen

Yta: 35 kvm
Djup: 110 cm (110 cm)
Standmatta: Nej
Solljus: Skuggad hela dagen
Hitta hit: X=6584319 Y=1629428 Åk buss 40 till hållplats Universitetet södra, alternativt kör bil till Universitetet södra och parkera här. Promenera längs Fiskartorpsvägen drygt 1 km tills du kommer till Laduvikens östra ände. På höger sida ligger dammen.

2. Kasbydammen

Yta: 30 kvm
Djup: 90 cm (90 cm)
Strandmatta: Nej
Solljus: Delvis skuggad på eftermiddagen
Hitta hit: X=6573558 Y=1634173 Åk buss 816 från Gullmarsplan till hållplats Ältasjön, alternativt kör Flatenvägen (parallellt med Tyresövägen). Gå/kör under Tyresövägen. Vid Ältasjöns informationstavla, ta till vänster och gå c:a 200 meter. Dammen ligger på vänster sida.

3. Sköndalsdammen

Yta: 30 kvm
Djup: 90 cm (55 cm)
Strandmatta: 5 m
Solljus: Delvis skuggad hela dagen
Hitta hit: X=6572112 Y=1631638 Gå längs med promenadvägen som löper norr om Drevviken, söder om Sköndal tills du kommer till Lövudden. Dammen ligger nedanför en liten sluttning ner mot sjön.

4. Forsån-dammen

Yta: 40 kvm
Djup: 90 cm (80 cm)
Strandmatta: 5 m
Solljus: Delvis skuggad på förmiddagen
Hitta hit: X=6570486 Y=1631893 Åk till Farsta strand. Gå längs Nordmarksvägen tills den svänger nedanför en backe. Fortsätt rakt fram längs gångvägen c:a 100 meter. Dammen ligger på vänster sida.

5. Fagersjö-dammen

Yta: 40 kvm
Djup: 110 cm (60 cm)
Strandmatta: 2,5 m
Solljus: Fullt solljus hela dagen
Hitta hit: X=6571448Y=1629070 Åk till Fagersjö. Från Havsörnsvägen går en gångväg söderut mot sjön Magelungen. Promenera c:a 400 meter längs gångvägen (bollplan på vänster sida), så ser du snart dammen en bit bort på gräsmattan.

6. Långsjöängdammen

Yta: 45 kvm
Djup: 100 cm (80 cm)
Strandmatta: Nej
Solljus: Skuggad hela dagen
Hitta hit: X=6573328 Y=1624112 Åk pendeltåg till Stuvsta, alternativt åk bil. Följ Stambanevägen c:a 1,5 km mot Långsjöns södra ände. Gå den sista biten ner mot sjön på gångvägen. Dammen ligger till höger i en skogsdunge.

7. Judarn - lilla dammen

Yta: 35 kvm
Djup: 90 cm (90 cm)
Strandmatta: Nej
Solljus: Delvis skuggad hela dagen
Hitta hit: X=6581704 Y=1620052 Åk t-bana eller bil till Åkeshov. Bakom Åkeshovs slott går en skogsväg. Följ denna väg c:a 500 meter i riktning mot sjön Judarn. När du kommer fram till sjön, ta till höger och gå c:a 150 meter. Dammen ligger till vänster.

8. Judarn - salamanderdammen

Yta: 200 kvm
Djup: 140 cm (120 cm)
Strandmatta: 20 m
Solljus: Fullt solljus hela dagen
Hitta hit: X=6581587 Y=1620344 Åk t-bana eller bil till Åkeshov. Bakom Åkeshovs slott går en skogsväg. Följ denna väg c:a 500 meter i riktning mot sjön Judarn. När du kommer fram till sjön, ta till vänster och gå c:a 200 meter så ser du dammen. Dammen är ett samarbetsprojekt med Bromma stadsdelsförvaltning.

9. Råckstadammen

Yta: 45 kvm
Djup: 80 cm (80 cm)
Strandmatta: Nej
Solljus: Delvis skuggad på eftermiddagen
Hitta hit: X=6583031 Y=1617989 Åk t-bana eller bil till Blackeberg. Gå eller kör längs Kanaans väg c:a 200 meter från dess början vid Grimstagatan. Dammen ligger till höger nedanför en sluttning.

10. Kanaan-dammen

Yta: 45 kvm
Djup: 100 cm (90 cm)
Strandmatta: Nej
Solljus: Delvis skuggad hela dagen
Hitta hit: X=6582590 Y=1617371
Åk t-bana eller bil till Blackeberg. Gå eller kör längs Kanaans väg drygt 1 km. Sväng av till vänster mot båtplatsen vid Kvarnviken, eller parkera på parkeringen på Kanaans väg. Nedanför sluttningen ligger dammen.

11. Kyrksjölötsdammen

Yta: 35 kvm
Djup: 110 cm (90 cm)
Strandmatta: 2,5 m
Solljus: Delvis skuggad på förmiddagen
Hitta hit: X=6582691 Y=1620089
Denna damm ligger söder om Kyrksjön i Bromma. Om du följer promenadvägen längs sjön, kommer du att se dammen nedanför en sluttning vid Kyrksjölöten/Snorrevägen.

12. Lillsjöparkdammen

Yta:45 kvm
Djup: 110 cm (90 cm)
Strandmatta: 5 m
Solljus: Fullt solljus hela dagen
Hitta hit: X=6581814 Y=1622394
T-banan till Abrahamsberg. Gå c:a 300 meter norrut mot Lillsjöparken och koloniområdet. Söder om Lillsjön hittar du dammen.

13. Nackareservatsdammen

Yta: 190 kvm
Djup: 120 cm (80 cm)
Strandmatta: 10 m
Solljus: Fullt solljus hela dagen
Hitta hit: X=6575481 Y=1633260
Denna damm ligger vid Björkhagens golfbana i Nackareservatet. Hit kan du komma genom att följa gång-/grusvägen till höger om Bagarmossens djursjukhus. Följ vägen c:a 1,5 km. Ta höger vid trevägskorsningen. Gå sedan skogsvägen c:a 400 meter. Dammen ligger vid hål 4.
Nackareservatsdammen är ett samarbetsprojekt med Naturskydds-föreningen och Björkhagens golfklubb. Detta är den enda av dammarna där vattendjupet kan regleras manuellt.

1. Laduviksdammen
2. Kasbydammen
3. Sköndalsdammen
4. Forsån-dammen
5. Fagersjö-dammen
6. Långsjöängdammen
7. Judarn - lilla dammen
8. Judarn - salamanderdammen
9. Råckstadammen
10. Kanaan-dammen
11. Kyrksjölötsdammen
12. Lillsjöparkdammen
13. Nackareservatsdammen

Läs mer på:
www.stockholm.se/idrott/fiske
www.miljomiljarden.se
www.miljo.stockholm.se
http://artarken.stockholm.se

För kontakt: Stockholms idrottsförvaltning,
Fiskevård: 08-508 260 00 - sverker.loven@idrott.stockholm.se

STOCKHOLMS STAD IDROTTSFÖRVALTNINGEN